

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน

การงานอาชีพ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เล่ม ๑

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ผู้เรียบเรียง

อรุณี ลิ้มศิริ กศ.บ., กศ.ม.

สกุณา หนูแก้ว วท.บ.

ผู้ตรวจ

ดร.มณฑาญจน์ ทองใย กศ.บ., กศ.ม., กศ.ด.

ศศิกาญจน์ ธิบรรณทรัพย์ วท.บ., กศ.ม.

อุทัยวรรณ พึ่งเงิน กศ.บ.

บรรณาธิการ

สุระ ดามาพงษ์ กศ.บ., กศ.ม.

พีรภัฏา สหะศักดิ์มนตรี ศศ.บ. (เกียรตินิยม)

ผลิตและจัดจำหน่ายโดย บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

วัฒนาพานิช สัราธาราษฎร์

๒๑๖-๒๒๐ ถนนบำรุงเมือง แขวงสำราญราษฎร์ เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทร. ๐๒ ๒๒๒๒ ๙๙๙๙ • ๐๒ ๒๒๒๒ ๙๙๙๑-๒ FAX ๐๒ ๒๒๔ ๖๔๔๖ • ๐๒ ๒๒๔ ๖๔๔๗

email: info@wpp.co.th

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน

การงานอาชีพ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เล่ม ๑

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย

ห้ามละเมิด ทำซ้ำ ดัดแปลง เผยแพร่

ส่วนหนึ่งส่วนใด เว้นแต่จะได้รับอนุญาต

ผู้เรียบเรียง

อรุณี ลิ้มศิริ สกุนา หนูแก้ว

ผู้ตรวจ

ดร.มณฑาญจน์ ทองใย ศศิกัญจน์ ธิบรรมทรัพย์ อุทัยวรรณ พึ่งเงิน

บรรณาธิการ

สุระ ดามาพงษ์ พีรเมธา สหะศักดิ์มนตรี

ปีที่พิมพ์ พ.ศ. ๒๕๖๗

พิมพ์ครั้งที่ ๑

จำนวน ๒๐,๐๐๐ เล่ม

ISBN 978-974-18-7855-0

พิมพ์ที่ บริษัท โรงพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด นายเรณูชัย จงพิพัฒน์สุข กรรมการผู้จัดการ

คำนำ

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน การงานอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เล่ม ๑ เล่มนี้ จัดทำขึ้นตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ สำหรับให้นักเรียนและครูใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในหลักสูตร มีสมรรถนะสำคัญด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต และการใช้เทคโนโลยี ตลอดจนพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และทำประโยชน์ให้สังคม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมไทยและสังคมโลกได้อย่างมีความสุข

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน การงานอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เล่ม ๑ เล่มนี้ ยึดแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้หลักการส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจธรรมชาติของการงานอาชีพ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยพัฒนานักเรียนแบบองค์รวมอยู่บนพื้นฐานของการบูรณาการความคิดรวบยอด ที่เน้นกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ (Active Learning) และเรียนรู้โดยใช้สมองเป็นฐาน (Brain-Based Learning) เน้นการเรียนรู้ให้ตรงกับรูปแบบการเรียนรู้ (Learning Styles) และเน้นทักษะที่สร้างเสริมความเข้าใจที่คงทนของนักเรียน ซึ่งเป็นผลลัพธ์ปลายทางที่ต้องการให้เกิดตามหลักสูตร

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน การงานอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เล่ม ๑ จะช่วยสนับสนุนให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะพื้นฐานในการทำงาน การจัดการ การคิดสร้างสรรค์ และการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำรงชีวิต บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

คณะผู้จัดทำ

คำชี้แจง

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน การงานอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เล่ม ๑ เล่มนี้ได้ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ให้แต่ละหน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วย

๑. **ตัวชี้วัดชั้นปี** เป็นเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนแต่ละชั้นปี ประกอบด้วยตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทาง ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ มีรหัสกำกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด เช่น ง ๑.๑ ม. ๑/๑ (รหัสแต่ละตัวมีความหมายดังนี้ ง คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ๑.๑ คือ สาระที่ ๑ การดำรงชีวิตและครอบครัว มาตรฐานการเรียนรู้ข้อที่ ๑ ม. ๑/๑ คือ ตัวชี้วัดชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ข้อที่ ๑)
๒. **สาระการเรียนรู้** เป็นขอบข่ายเนื้อหาสาระในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ โดยมีชื่อหน่วยการเรียนรู้ และหัวข้อหลักของเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ นั้น ๆ
๓. **ประโยชน์จากการเรียน** คือประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับหลังจากเรียนจบแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งเขียนไว้เป็นประเด็นเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนนำความรู้และทักษะจากการเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวัน
๔. **ลองคิด ลองตอบ** เป็นคำถามหรือสถานการณ์เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสงสัยและสนใจที่จะค้นหาคำตอบ
๕. **เนื้อหา** ตรงตามตัวชี้วัดชั้นปีและสาระการเรียนรู้แกนกลาง โดยแบ่งเนื้อหาเป็นช่วง ๆ แล้วแทรกกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ที่พอเหมาะกับการเรียน รวมทั้งมีการนำเสนอด้วยภาพ ตาราง แผนภูมิ และแผนที่ความคิด เพื่อเป็นสื่อให้นักเรียนสร้างความคิดรวบยอดและเกิดความเข้าใจที่คงทน (ภาพประกอบที่นำมาใช้ประกอบเนื้อหานำมาจากคลังภาพของบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด ส่วนตารางที่นำมาใช้ประกอบเนื้อหาจัดทำขึ้นและออกแบบโดยบริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด)
๖. **สาระน่ารู้** เป็นความรู้เสริมหรือเกร็ดความรู้เพื่อเพิ่มพูนให้นักเรียนมีความรู้กว้างขวางขึ้น โดยคัดสรรเฉพาะเรื่องที่น่าสนใจ
๗. **แหล่งสืบค้นข้อมูล** นำเสนอแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ หนังสือ สถานที่ บุคคล เพื่อให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าความรู้ที่สอดคล้องกับเรื่องที่เรียนเพิ่มเติม

๘. บูรณาการอาเซียน เป็นการบูรณาการอาเซียนให้เข้ากับกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ

๙. บทสรุป เป็นการสรุปเนื้อหาหลังจากจบหัวเรื่องของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ โดยจัดทำเป็นความเรียง เพื่อให้นักเรียนได้ทบทวนความรู้

๑๐. กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นการจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนได้ทดลองทำด้วยตนเอง เพื่อเรียนรู้ขั้นตอนของงานและรู้จักวิธีการแก้ปัญหาในการทำงาน

๑๑. กิจกรรมเสนอแนะ เป็นกิจกรรมที่นำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่นักเรียนได้เรียนรู้ไปแล้วมาบูรณาการในการปฏิบัติกิจกรรม

๑๒. โครงการ เป็นการเสนอแนะหัวข้อโครงการและแนวทางการปฏิบัติโครงการที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดชั้นปีของหน่วยการเรียนรู้นั้น เพื่อพัฒนาทักษะการคิด การวางแผน และการแก้ปัญหาของนักเรียน

๑๓. การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นกิจกรรมที่เสนอแนะให้นักเรียนได้นำความรู้ ทักษะ ในการประยุกต์ความรู้ในหน่วยการเรียนรู้นั้นไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๑๔. คำถามทบทวน เป็นคำถามเพื่อทบทวนความรู้และความเข้าใจในเนื้อหาของนักเรียน

๑๕. บรรณานุกรม เป็นรายชื่อหนังสือ เอกสาร หรือเว็บไซต์ที่ใช้ค้นคว้าอ้างอิงประกอบการเขียน

๑๖. อภิธานศัพท์ เป็นการนำคำสำคัญที่แทรกอยู่ในเนื้อหา มาอธิบาย และจัดเรียงตามลำดับตัวอักษรเพื่อสะดวกในการค้นคว้า

สารบัญ

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑ ทักษะการทำงาน	๑
งานในการดำรงชีวิต	๒
กระบวนการทำงาน.....	๓
กระบวนการกลุ่ม	๑๐

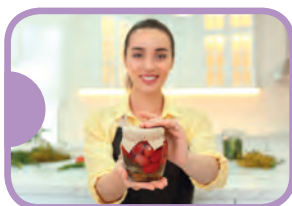
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒ ฉลาดใช้อุปกรณ์.....	๑๙
อุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการทำงานบ้าน	๒๐
การใช้อุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการทำงานบ้าน	๒๖
การใช้อุปกรณ์แบบประหยัดพลังงานและปลอดภัย.....	๒๘

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ แม่ครัววัยใส	๓๔
อาหารสำหรับครอบครัว	๓๕
การวางแผนจ่ายอาหาร	๓๗
การเลือกซื้ออาหารและจัดเตรียมก่อนประกอบอาหาร	๓๙
การประกอบอาหาร.....	๔๓
การจัดตกแต่งอาหาร.....	๔๒
การบริการอาหาร	๔๔

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ ประดิษฐ์ของสวย ด้วยวัสดุในท้องถิ่น	๖๐
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับงานประดิษฐ์จากวัสดุในท้องถิ่น	๖๑
การประดิษฐ์ของตกแต่งจากวัสดุในท้องถิ่น	๗๑

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ แปรรูปผลผลิต	๘๒
การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร	๘๓
การถนอมอาหาร.....	๘๗
ตัวอย่างการแปรรูปอาหารและการถนอมอาหาร	๙๓

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖ เรียนรู้สู่อาชีพ.....	๙๙
เจตคติต่อการประกอบอาชีพ	๑๐๐
แนวทางการเลือกอาชีพ	๑๐๔
การสร้างงานอาชีพ	๑๐๗

บรรณานุกรม.....	๑๑๗
อภิธานศัพท์	๑๑๘

หน่วยการเรียนรู้ที่

๑

ทักษะการทำงาน

ตัวชี้วัดชั้นปี

ตัวชี้วัดระหว่างทาง

๑. วิเคราะห์ขั้นตอนการทำงานตามกระบวนการทำงาน

(ง ๑.๑ ม. ๑/๑)

ตัวชี้วัดปลายทาง

๒. ใช้กระบวนการกลุ่มในการทำงานด้วยความเสียสละ

(ง ๑.๑ ม. ๑/๒)

๓. ตัดสินใจแก้ปัญหาการทำงานอย่างมีเหตุผล

(ง ๑.๑ ม. ๑/๓)

สาระการเรียนรู้

ทักษะการทำงาน

งานในการดำรงชีวิต

กระบวนการทำงาน

กระบวนการกลุ่ม

ประโยชน์จากการเรียน

๑. รู้และเข้าใจขั้นตอนการทำงานตามกระบวนการทำงานและ

กระบวนการกลุ่ม

๒. เลือกใช้กระบวนการทำงานหรือกระบวนการกลุ่มได้เหมาะสม

กับงาน

ลองคิด ลองตอบ

นักเรียนมีวิธีการทำงานในชีวิตประจำวันอย่างไร และคิดว่าวิธีการทำงานของตนเองเหมาะสมหรือไม่ เพราะเหตุใด

งานในการดำรงชีวิต

การดำรงชีวิตประจำวันของเราทุกคนจำเป็นต้องทำงานเพื่อช่วยเหลือตนเอง ครอบครัว และชุมชนที่อาศัยอยู่ ซึ่งการทำงานในการดำรงชีวิตมีดังนี้

การประกอบอาหาร

๑

งานบ้าน เป็นงานที่เกี่ยวกับการดูแลรักษาบ้าน และบริเวณบ้าน งานอาหาร งานเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย ซึ่งเป็นงานที่เราต้องทำอยู่เป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ เช่น การประกอบอาหาร การทำความสะอาดบ้าน

งานเกษตร เป็นงานเกี่ยวกับการจัดการที่ดินเพื่อให้เกิดผลผลิตทั้งการปลูกพืช **การเกษตรผสมผสาน** และการเลี้ยงสัตว์โดยอาศัยความรู้ ความชำนาญ ทรัพยากรธรรมชาติ และเงินทุน เพื่อให้พืชและสัตว์เจริญเติบโต และให้ผลผลิตต่าง ๆ เช่น การปลูกผักสวนครัว

๒

การปลูกผักสวนครัว

การประดิษฐ์ของใช้

๓

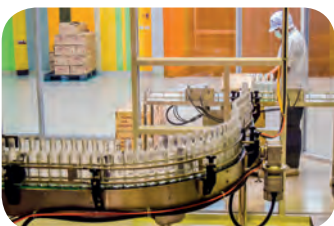
งานประดิษฐ์ เป็นงานที่เกิดจาก**ความคิดสร้างสรรค์** ของมนุษย์ โดยสร้างหรือประดิษฐ์ขึ้นตามวัตถุประสงค์ที่หลากหลาย ได้แก่ การประดิษฐ์ของใช้เพื่อนำไปใช้สอยในชีวิตประจำวัน การประดิษฐ์ของตกแต่งเพื่อประดับตกแต่งสถานที่ การประดิษฐ์ของเล่นเพื่อความเพลิดเพลิน

งานช่าง เป็นงานเกี่ยวกับการบำรุงรักษา การซ่อมแซม แก้ไขสิ่งของเครื่องใช้ในบ้านที่ชำรุด เช่น การเปลี่ยนบานพับประตู หรือสร้างสิ่งของเครื่องใช้ที่ขั้นตอนไม่ยุ่งยาก เช่น การสร้างชั้นวางหนังสือ

๔

การสร้างชั้นวางหนังสือ

ธุรกิจการอุตสาหกรรม

๕

งานธุรกิจ เป็นงานหรือกิจกรรมที่นำทรัพยากรมาแปรสภาพด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อผลิตสินค้าหรือการบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ งานธุรกิจมีหลายประเภท ได้แก่ ธุรกิจการอุตสาหกรรม ธุรกิจการค้า และธุรกิจการบริการ

กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้

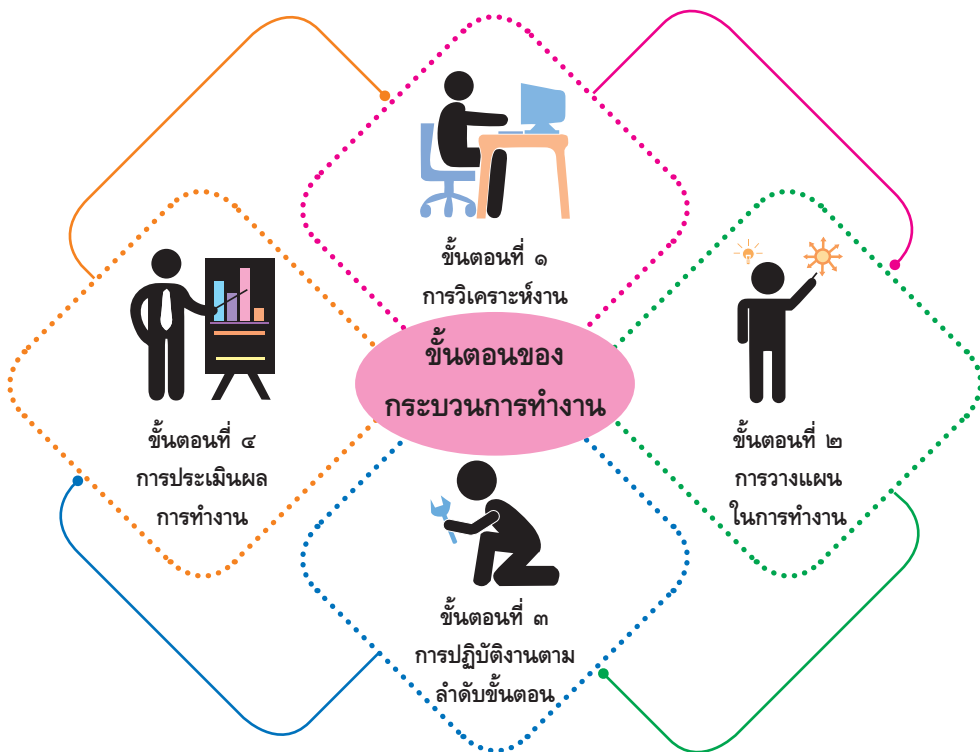
นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ ๔-๕ คน สืบหาการทำงานของคนในชุมชนและจัดกลุ่มงาน

กระบวนการทำงาน

กระบวนการทำงานเป็นการลงมือทำงานด้วยตนเอง โดยมุ่งเน้นการฝึกวิธีการทำงานอย่างสม่ำเสมอทั้งการทำงานเป็นรายบุคคลและการทำงานกลุ่ม เพื่อให้สามารถทำงานได้บรรลุวัตถุประสงค์

ขั้นตอนของกระบวนการทำงาน

กระบวนการทำงานมีกิจกรรมย่อย ๆ หลายกิจกรรมที่ต้องทำต่อเนื่องกัน ในแต่ละกิจกรรมมีการทำงานเป็นขั้นตอนตามลำดับอย่างมีระเบียบ จึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เราทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งกระบวนการทำงานประกอบด้วยกิจกรรม ๔ ขั้นตอน ดังนี้

แผนผังแสดงขั้นตอนของกระบวนการทำงาน

ขั้นตอนที่ ๑ การวิเคราะห์งาน

การ**วิเคราะห์งาน**เป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพื่อนำมาใช้วางแผนในการทำงาน ซึ่งการวิเคราะห์งานที่สำคัญมี ๒ ลักษณะ ดังนี้

๑. การวิเคราะห์**ลักษณะงาน** เป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงาน เพื่อนำรายละเอียดมาอธิบายลักษณะของงานที่จะทำ และกำหนด**ทรัพยากร**ในการทำงาน การวิเคราะห์ลักษณะงานมีวิธีการดังนี้

๑) การรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การสำรวจ การตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์หรือการสอบถาม และการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารหรือแหล่งข้อมูลต่าง ๆ

๒) นำข้อมูลที่ได้มาบันทึกลักษณะของงานด้วยภาษาที่อ่านเข้าใจง่าย มีรายละเอียดของงานครบถ้วน ซึ่งข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์งานจะต้องมีลักษณะดังนี้

- (๑) มีความถูกต้องและตรงกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้น
- (๒) สามารถตรวจสอบและมีแหล่งข้อมูลอ้างอิงได้
- (๓) มีความครบถ้วน สมบูรณ์ และชัดเจน
- (๔) ความเป็นปัจจุบันหรือทันต่อเหตุการณ์

ตัวอย่างการวิเคราะห์งาน การทำน้ำมะนาว

น้ำมะนาวเป็นเครื่องดื่มที่ช่วยให้ร่างกายได้รับวิตามินซีสูง ช่วยให้ระบบต่าง ๆ ในร่างกายทำงานได้ตามปกติ และมีความต้านทานโรค ข้อมูลที่จะต้องใช้ในการทำน้ำมะนาว ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ การเตรียมอุปกรณ์และภาชนะเครื่องใช้ การเตรียมเครื่องปรุง และวิธีการทำ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สามารถรวบรวมด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการจำหน่ายน้ำผลไม้ ศึกษาค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ต เอกสารหรือตำราการทำน้ำผลไม้

๒. การวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้ปฏิบัติงาน เป็นการชี้แจงรายละเอียดของผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะปฏิบัติงานนั้น ๆ โดยเขียนบรรยายให้ชัดเจนและอ่านเข้าใจง่าย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๑) คุณสมบัติด้านความรู้ ความสามารถ และความถนัดในการทำงาน โดยกำหนดคุณสมบัติเฉพาะของผู้ปฏิบัติงาน เพื่อประโยชน์ในการแบ่งงานให้ตรงกับความสามารถ หรือเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาตนเองให้ตรงกับงาน เช่น ผู้ที่จะเลี้ยงไก่ไข่ควรมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการคัดเลือกพันธุ์ การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ การให้อาหาร การสุขาภิบาล และการจัดการผลผลิต

๒) คุณสมบัติด้านทักษะในการทำงาน โดยพิจารณาความถนัดหรือทักษะที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับลักษณะงาน เช่น ช่างไฟฟ้าควรมีทักษะเกี่ยวกับการใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือทางไฟฟ้า ทักษะการต่อวงจรไฟฟ้า เพื่อให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย

๓) คุณสมบัติด้านคุณธรรม จริยธรรม เจตคติ และลักษณะนิสัยในการทำงาน ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีลักษณะนิสัยที่ดีที่ควรปฏิบัติในขณะทำงาน เช่น ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความอดทน ความยุติธรรม ความรับผิดชอบ การรักษาสีงแวดล้อม เป็นต้น

ขั้นตอนที่ ๒ การวางแผนในการทำงาน

การวางแผนในการทำงานเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการไว้ล่วงหน้าว่าจะทำอะไร ทำเมื่อไร ใครเป็นผู้ทำ ทำที่ไหน ทำร่วมกับใคร และมีวิธีการทำอย่างไร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งการวางแผนที่ดีต้องอาศัยข้อมูลที่ดีจากขั้นตอนที่ ๑ การวิเคราะห์งาน มาใช้ประกอบการตัดสินใจ

ประโยชน์ของการวางแผน มีดังนี้

๑. ทำให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานได้ง่ายขึ้นเพราะรู้หน้าที่และความรับผิดชอบของตนเอง
๒. ทำให้ผู้วางแผนและผู้ปฏิบัติงานเตรียมหาแนวทางในการป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น
๓. ทำให้สามารถควบคุมการทำงานได้ง่าย เพราะมีความรู้เกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติงานแล้ว
๔. ทำให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๕. ช่วยให้เกิดตัดสินใจได้ถูกต้องและมีเหตุผล เพราะมีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า ซึ่งมีเวลาพอที่จะนำข้อมูลต่าง ๆ มาพิจารณา ก่อนตัดสินใจ

ประเภทของการวางแผน แบ่งเป็น ๓ ระยะ ได้แก่

๑. การวางแผนระยะสั้น เป็นแผนที่กำหนดงานหรือกิจกรรมที่ต้องทำให้เสร็จในช่วงเวลาสั้น ๆ ประมาณ ๑ ปี หรือน้อยกว่า
๒. การวางแผนระยะปานกลาง เป็นแผนที่กำหนดงานหรือกิจกรรมที่ต้องทำให้เสร็จในระยะเวลา ๒-๕ ปี
๓. การวางแผนระยะยาว เป็นแผนที่กำหนดงานหรือกิจกรรมที่ต้องทำให้เสร็จในระยะเวลาตั้งแต่ ๕ ปีขึ้นไป

ลักษณะของการวางแผนที่ดี มีดังนี้

๑. มีความเฉพาะเจาะจง คือ แผนที่วางไว้มีความชัดเจนสามารถนำไปใช้ได้โดยตรงกับงานนั้น ๆ
๒. มีความยืดหยุ่น สามารถปรับปรุง เปลี่ยนแปลงเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น
๓. ทำให้เกิดการประสานงานที่ดี โดยกำหนดขอบเขตหน้าที่ของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
๔. ต้องได้รับการยอมรับจากฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความร่วมมือในการนำไปปฏิบัติ
๕. ทำให้เกิดการควบคุมที่ดีขึ้น มีแนวทางและมีมาตรฐาน เพื่อนำไปใช้ควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
๖. ทำให้การบริหารเวลามีประสิทธิภาพ โดยมีการกำหนดตารางเวลาทำงาน เพื่อให้งานเสร็จทัน
๗. สามารถนำไปใช้งานได้จริง โดยเป็นแผนที่เหมาะสมและสามารถปฏิบัติตามแผนนั้น ๆ ได้

การเขียนแผนการทำงาน เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์งานมาเขียนเป็นแผนการปฏิบัติงาน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการเขียนแผนระยะสั้นที่มีหัวข้อสำคัญดังนี้

๑ งานที่ปฏิบัติ ควรระบุให้ชัดเจนว่างานที่ทำคืออะไร และขอบข่ายของงานมีมากน้อยเพียงใด

๒ วัตถุประสงค์ ระบุสิ่งที่ผู้ปฏิบัติงานคาดหวังว่าจะเกิดขึ้นในขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการทำงาน

๓ กำหนดระยะเวลา ควรระบุวันเริ่มต้น วันสิ้นสุด และระยะเวลาที่ใช้ทั้งหมดในการปฏิบัติงาน

๔ วัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือ ควรระบุให้ครบถ้วน เพื่อความสะดวกและช่วยผ่อนแรงในขณะปฏิบัติงาน

๕ วิธีการทำงาน ควรระบุลำดับขั้นตอนการทำงาน เพื่อให้ทำงานได้ง่าย ลดความซับซ้อนและการสิ้นเปลืองเวลา

๖ กำหนดผู้รับผิดชอบ ควรระบุผู้รับผิดชอบงานนั้น ๆ ให้ชัดเจนว่าจะให้ใครทำ โดยพิจารณาจากคุณสมบัติของผู้ปฏิบัติงาน

๗ กำหนดงบประมาณ เป็นการประมาณการเกี่ยวกับรายได้และรายจ่ายที่ใช้ในกระบวนการทำงาน โดยกำหนดเป็นจำนวนเงินหรือตัวเลข

๘ สถานที่ปฏิบัติงาน ควรระบุถึงสถานที่ที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานและเดินทางได้สะดวก

ตัวอย่างการวางแผนในการทำงาน มีดังนี้

ระบุงานที่ปฏิบัติ การปลูกไม้ดอกในกระถาง

วัตถุประสงค์ เพื่อให้มีไม้ดอกไว้ประดับตกแต่งอาคารบ้านเรือนและสถานที่ต่าง ๆ

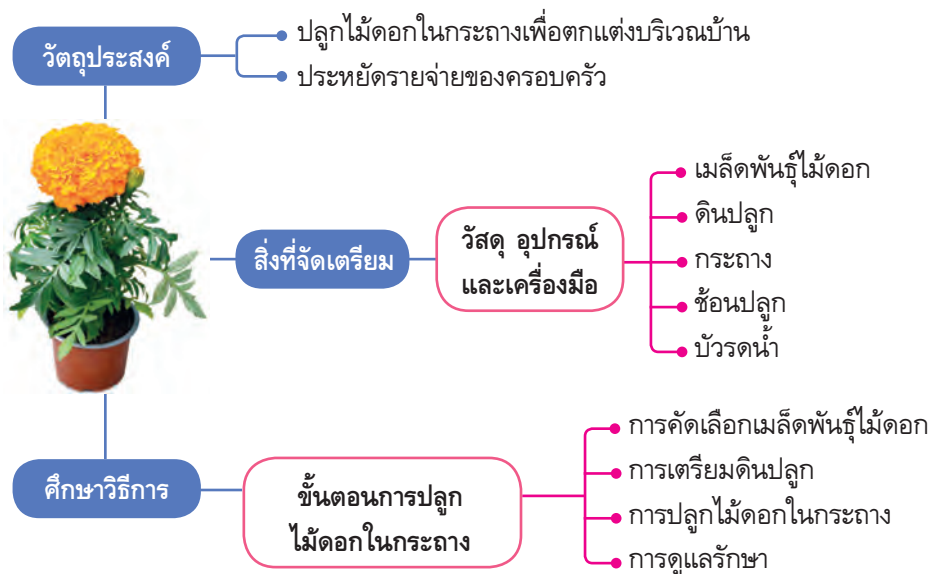
วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ ผู้รับผิดชอบ และวิธีการปฏิบัติงาน สามารถกำหนดไว้ในตารางดังนี้

วัน/เดือน/ปี	รายการงาน	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการปฏิบัติงาน
๑ มี.ค. ๒๕๖๖	ศึกษาค้นคว้าความรู้เกี่ยวกับการปลูกไม้ดอกในกระถาง	ญาติ	- ถามผู้จำหน่ายไม้ดอกในกระถาง - อ่านจากตำรา - ค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต
๒ มี.ค. ๒๕๖๖	สำรวจความต้องการไม้ดอกของสมาชิกในครอบครัว	ญาติ	สำรวจความต้องการของสมาชิกในครอบครัวโดยวิธีการสอบถาม

วัน/เดือน/ปี	รายการงาน	ผู้รับผิดชอบ	วิธีการปฏิบัติงาน
๓ มี.ค. ๒๕๖๖	จัดทำงบประมาณและสถานที่	ญาติ	- ใช้งบประมาณ ประมาณ ๒๐๐ บาท - สถานที่ปฏิบัติงานคือ บ้านของญาติ
๔ มี.ค. ๒๕๖๖	จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องมือ ได้แก่ - เมล็ดพันธุ์ไม้ดอก - ดินปลูก - กระถาง - ช้อนปลูกและบัวรดน้ำ	ญาติ	- ซื้อเมล็ดพันธุ์ไม้ดอก ดินปลูก และกระถางที่ตลาด - ช้อนปลูกและบัวรดน้ำ (ใช้สิ่งของที่มีอยู่ในบ้าน)
๕-๗ มี.ค. ๒๕๖๖	ลงมือปลูกไม้ดอกในกระถาง	ญาติ	ปลูกไม้ดอกในกระถางตามขั้นตอน
๘ เม.ย. ๒๕๖๖	นำไม้ดอกไปตกแต่งบริเวณบ้าน	ญาติ	- จัดสวนในบริเวณบ้าน - ตั้งประดับในห้องรับแขก
๙ เม.ย. ๒๕๖๖	ประเมินผล/สรุปผลการปฏิบัติงาน	ญาติ	ประเมินผลการทำงานตามขั้นตอนของกระบวนการทำงาน

การนำแผนที่ความคิดมาใช้ในการวางแผนการทำงาน

ตัวอย่าง การวางแผนปลูกไม้ดอกในกระถาง

ขั้นตอนที่ ๓ การปฏิบัติงานตามลำดับขั้นตอน

เป็นการลงมือปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้เพื่อให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ การลงมือทำงานในขั้นตอนนี้จะต้องมีการควบคุม เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าได้ปฏิบัติงานตามที่วางแผนไว้ นอกจากนี้การตรวจสอบความก้าวหน้าของแผนก็เป็นสิ่งจำเป็น เพราะจะทำให้ทราบว่าปฏิบัติได้ดีเพียงใด ในบางครั้งเมื่อตรวจสอบแล้วอาจมีการปรับเปลี่ยนแผนเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่จะเกิดขึ้นโดยไม่ได้อาคติคิดมาก่อน ซึ่งการวางแผนที่ดีจะทำให้ผู้ปฏิบัติสามารถทำงานได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

ตัวอย่างการปฏิบัติงานตามลำดับขั้นตอน การปลูกไม้ดอกในกระถาง

การกำหนดงบประมาณ

๑. ค่าเมล็ดพันธุ์ไม้ดอก ดินปลูก และกระถาง ประมาณ ๑๓๐ บาท
๒. อุปกรณ์ ได้แก่ ช้อนปลูกและบัวรดน้ำ (มีแล้ว)
๓. ค่ารถเดินทางไปซื้อเมล็ดพันธุ์ไม้ดอก ดินปลูก และกระถาง ๓๐ บาท

รวมงบประมาณทั้งหมด ๒๐๐ บาท

วิธีการปลูกไม้ดอกในกระถาง

๑. ตักดินปลูกใส่กระถาง ขุดดินเป็นหลุม หยอดเมล็ดพันธุ์ไม้ดอก แล้วกลบดิน
 ๒. รดน้ำเช้าและเย็น วางกระถางไว้ในที่มีแสงแดดรำไร พรอนดินอย่างสม่ำเสมอ และกำจัดวัชพืช
- หมายเหตุ** สามารถแช่เมล็ดพันธุ์ไม้ดอกในน้ำอุ่นประมาณ ๖-๘ ชั่วโมง ก่อนนำไปปลูก เพื่อให้เปลือกของเมล็ดพันธุ์อ่อนตัว ทำให้งอกได้ง่าย

ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินผลการทำงาน

การประเมินผลสามารถประเมินได้ทั้งก่อนทำงาน ขณะทำงาน และหลังจากทำงานเสร็จแล้ว เพื่อให้ทราบว่าการที่ทำประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ถ้าไม่สำเร็จน่าจะเกิดจากสาเหตุใด และควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

ตัวอย่างการประเมินผลการทำงาน การประเมินผลตามแผนที่วางไว้จะประเมินวันที่ ๙ เม.ย. ๒๕๖๖ โดยมีวิธีการประเมินผลการทำงานตามขั้นตอนของกระบวนการทำงาน ดังนี้

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน	ผลการประเมิน		ปัญหา/อุปสรรค/ ข้อบกพร่อง	แนวทาง การปรับปรุงแก้ไข
	ผ่าน	ไม่ผ่าน		
๑. การวิเคราะห์งาน				
๒. การวางแผนในการทำงาน				
๓. การปฏิบัติงานตามลำดับขั้นตอน				
๔. การประเมินผลการทำงาน				

จะเห็นได้ว่า กระบวนการทำงานเป็นการทำงานที่มีลำดับขั้นตอนต่อเนื่อง ทำให้ผู้ปฏิบัติสามารถปฏิบัติงานได้สะดวกรวดเร็วขึ้น และมีการประเมินผลการทำงาน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทราบว่าการที่ทำนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

แหล่งสืบค้นข้อมูล

๑. ผู้รู้ อาจารย์ ผู้บริหารองค์กร
๒. หนังสือหรือเอกสารที่เกี่ยวกับกระบวนการทำงาน
๓. เว็บไซต์ที่สืบค้นคว้าความรู้เกี่ยวกับกระบวนการทำงาน เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
<http://www.nsr.ac.th>

กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้

นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ ๓-๔ คน เลือกงานที่ต้องการทำ ๑ งาน แล้วร่วมกันทำงานนั้น ๆ ตามขั้นตอนของกระบวนการทำงาน สรุปผลการปฏิบัติงาน และนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

กระบวนการกลุ่ม

กระบวนการกลุ่ม หมายถึง การทำงานร่วมกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์ในการทำงานอย่างเดียวกัน สมาชิกในกลุ่มแบ่งงานกันทำและทำงานตามหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ให้ความช่วยเหลือและพึ่งพาอาศัยกันจนงานประสบความสำเร็จ

ลักษณะของการทำงานกลุ่ม

การทำงานกลุ่มมีลักษณะสำคัญดังนี้

๑. การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

โดยสมาชิกในกลุ่มมีความเกี่ยวข้องกัน ในกิจกรรมของกลุ่ม เห็นความสำคัญของทุกคน แสดงออกซึ่งการยอมรับ และการให้เกียรติกัน

๒. มีเป้าหมายร่วมกัน

โดยสมาชิกในกลุ่มมีเป้าหมายเดียวกัน และมีส่วนกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งจะทำให้การทำงานกลุ่มประสบความสำเร็จได้ง่าย

๓. ปฏิบัติตามกฎระเบียบของกลุ่ม

โดยสมาชิกในกลุ่มจะต้องปฏิบัติตามกฎหรือมติของกลุ่ม ซึ่งอาจจะมีกฎเกณฑ์แบบไม่เป็นทางการหรือเป็นแบบแผนการปฏิบัติก็ได้

๔. สมาชิกมีบทบาทและมี

ความรู้สึกร่วมกัน โดยมีการจัดแบ่งบทบาทหน้าที่ ให้ความรับผิดชอบ และการกระจายงานที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ และความถนัดของสมาชิกแต่ละคน

หลักการของกระบวนการกลุ่ม

การทำงานร่วมกันสมาชิกในกลุ่มควรยึดหลักการดังนี้

๑ รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง การทำงานกลุ่มจะประกอบด้วยหัวหน้ากลุ่ม เลขานุการกลุ่ม และสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งแต่ละคนมีหน้าที่ความรับผิดชอบแตกต่างกัน ตามบทบาทของตนเอง เช่น หัวหน้ากลุ่มมีหน้าที่ในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ สมาชิกในกลุ่มมีหน้าที่ปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้ากลุ่ม

๒ มีทักษะในการสื่อสาร การสื่อสารมีวัตถุประสงค์เพื่อบอกกล่าว ให้ข้อมูลข่าวสาร ให้มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง โดยมีวิธีการติดต่อสื่อสาร ๓ วิธี ได้แก่ การสื่อสารด้วยการเขียน การสื่อสารด้วยคำพูด และการสื่อสารด้วยท่าทาง

๓ มีคุณธรรมในการทำงาน เป็นลักษณะนิสัยที่ดีที่ควรปฏิบัติในขณะที่ทำงานร่วมกับสมาชิกในกลุ่ม คุณธรรมสำคัญที่สมาชิกในกลุ่มควรมี ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความขยันอดทน ความมีระเบียบวินัย ความยุติธรรม และความรับผิดชอบ

ร่วมกันทำงานและแก้ไขปัญหา สมาชิกในกลุ่มจะต้องทำงานร่วมกันและเมื่อทำงานเสร็จแล้วต้องหาข้อสรุปโดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น การอภิปราย การแสดงความคิดเห็น

๕ **นำเสนอผลงาน** เป็นวิธีการนำเสนอข้อมูลที่รวบรวมไว้หรือนำผลจากการทำงานมาเผยแพร่ให้แก่ผู้ที่สนใจ การนำเสนอข้อมูลสามารถทำได้หลายแบบ เช่น นำเสนอเป็นบทความ ใช้สื่อ PowerPoint ซึ่งควรเลือกให้เหมาะสมกับข้อมูลที่ต้องการนำเสนอ ง่ายต่อการทำความเข้าใจ มีความน่าเชื่อถือ และนำไปใช้ประโยชน์ได้

สารบัญ

รูปแบบการนำเสนอข้อมูลแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ ได้แก่ การนำเสนอข้อมูลอย่างไม่เป็นแบบแผน และการนำเสนอข้อมูลอย่างเป็นแบบแผน

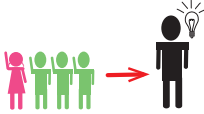
กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้

นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ ๒-๓ คน ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับลักษณะการทำงานเป็นกลุ่มจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ และร่วมกันสรุปเป็นแผนที่ความคิด

ขั้นตอนของกระบวนการกลุ่ม

กระบวนการกลุ่มเป็นกิจกรรมย่อยหลายกิจกรรมที่ต้องทำต่อเนื่องกัน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

๑.

การเลือกหัวหน้ากลุ่ม

หัวหน้ากลุ่ม คือ **ผู้นำ** ที่ทำให้งานสำเร็จตามเป้าหมายโดยอาศัยความร่วมมือจากสมาชิกในกลุ่ม หัวหน้ากลุ่มเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของกลุ่ม หัวหน้ากลุ่มที่มีความสามารถจะสร้าง**วิสัยทัศน์**ร่วมกับกลุ่ม ประสานพลัง และฟันฝ่าอุปสรรคไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ นอกจากนี้หัวหน้ากลุ่มยังต้องกล้าตัดสินใจและสร้างความเปลี่ยนแปลงให้เกิดกับกลุ่ม

คุณสมบัติของหัวหน้ากลุ่ม มีความรู้เกี่ยวกับงานในหน้าที่ มีความรู้ด้านการบริหารงาน มีความคิดริเริ่ม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความยุติธรรม ซื่อสัตย์สุจริต สามารถ**วินิจฉัย**สั่งการโดยไม่ลำเอียง มีความอดทน และมีความเป็นประชาธิปไตย

วิธีการคัดเลือกหัวหน้ากลุ่ม ทำได้โดยการลงคะแนนเสียงด้วยเหตุผล นำความรู้ที่ได้จากการศึกษาคุณสมบัติของหัวหน้ากลุ่มมาประกอบการพิจารณาเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสีย แล้วร่วมกันตัดสินใจด้วยเหตุผลเลือกผู้ที่เหมาะสมที่สุดมาทำหน้าที่เป็นหัวหน้ากลุ่ม

๒.

การกำหนดเป้าหมาย

เป้าหมายเป็นตัวกำหนดสิ่งที่กลุ่มต้องการว่าคืออะไร สมาชิกในกลุ่มจะต้องมีเป้าหมายในการทำงานตรงกันหรือเป้าหมายเดียวกัน

ลักษณะของเป้าหมายที่ดี ควรมีลักษณะดังนี้

๑. เป้าหมายที่ตั้งขึ้นได้รับการยอมรับจากผู้ปฏิบัติงานทุกคน มีความชัดเจน และมองเห็นผลที่จะได้รับเมื่อปฏิบัติงานสำเร็จ

๒. เป้าหมายมีความแน่นอน ไม่เปลี่ยนแปลงบ่อยครั้งโดยไม่จำเป็น เพราะจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานทำตามไม่ถูก ไม่เชื่อถือ และไม่ยอมรับ เนื่องจากไม่มีหลักการที่ให้ความมั่นใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน แต่ถ้ามีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงควรแจ้งให้ผู้ปฏิบัติงานทราบ

๓. เป้าหมายที่กำหนดไว้นั้นควรเป็นเป้าหมายที่สมาชิกในกลุ่มสามารถปฏิบัติตามได้ ถ้ายุ่งยากลำบากหรือกำหนดไว้เกินความสามารถที่จะปฏิบัติได้ จะทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดความท้อแท้

บูรณาการอาเซียน

ประเทศสมาชิกอาเซียนได้กำหนดเป้าหมายหลักด้านเศรษฐกิจร่วมกัน คือ ลดภาษีสินค้านำเข้าให้หมดไปและยกเลิกอุปสรรคทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีระหว่างกัน

๓.

การวางแผนในการทำงาน

เป็นการกำหนดกิจกรรมในการทำงานไว้ล่วงหน้าว่าจะต้องทำอะไรบ้าง จะทำอะไรก่อน-หลัง จะแบ่งหน้าที่ในการทำงานกันอย่างไร และมีขั้นตอนการทำงานอย่างไรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งการวางแผนที่ดีจะช่วยให้บรรลุเป้าหมายได้ง่ายขึ้น และทำให้รู้ว่าทรัพยากรแต่ละชนิดจะต้องใช้อย่างไรบ้าง ใช้เมื่อไร และจะใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้อย่างไร

๔.

การแบ่งงานตามความสามารถ

การจัดแบ่งหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่มให้ชัดเจนเป็นการป้องกันปัญหาการก้าวร้าวหน้าที่กันหรือการทำงานซ้ำซ้อน ซึ่งเป็นหน้าที่ของหัวหน้ากลุ่มที่จะมอบหมายงาน โดยการพิจารณาว่าสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มมีความสามารถด้านใดบ้างที่จะช่วยให้งานของกลุ่มบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้แล้วจึงจัดการแบ่งงานตามความรู้ ความสามารถ และความถนัดของสมาชิกแต่ละคน

หัวหน้ากลุ่ม

๑. ออกคำสั่งให้สมาชิกในกลุ่มปฏิบัติงานตามหน้าที่
๒. สนับสนุนอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน
๓. ควบคุม ติดตาม และกำกับ การดำเนินงาน
๔. ให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหา/อุปสรรคต่าง ๆ

เลขานุการ

๑. รับคำสั่งจากหัวหน้ากลุ่ม
๒. ถ่ายทอดคำสั่งแก่สมาชิกในกลุ่ม
๓. บันทึกการประชุมกลุ่ม
๔. ประสานงานภายในกลุ่มและภายนอกกลุ่ม

สมาชิกในกลุ่ม

๑. รับผิดชอบหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้ากลุ่ม
๒. ปฏิบัติตามคำสั่งที่ได้รับจากหัวหน้ากลุ่มอย่างเต็มที่
๓. เป็นทั้งผู้ฟังและผู้พูดที่ดี
๔. เป็นผู้ตามที่ดีและให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหาต่าง ๆ
๕. ยอมรับมติเสียงข้างมากของกลุ่ม

การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่

เมื่อสมาชิกแต่ละคนได้รับมอบหมายงานตามความรู้ความสามารถของตนเองแล้ว จึงลงมือปฏิบัติจริงและควบคุมการปฏิบัติงานของตนเองให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้จนงานประสบความสำเร็จ

ตัวอย่าง การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในการทำน้มนะนาว มีดังนี้
ดาหลา ใจงาม มีบทบาทหน้าที่เป็นหัวหน้ากลุ่ม จึงเป็นผู้นำในการทำกิจกรรม
นิดา รักเรียน มีหน้าที่จดบันทึกผลการปฏิบัติงาน
สมศักดิ์ แสนขยัน และภาคภูมิ ผู้กล้า ลงมือทำงานตามบทบาทหน้าที่ที่หัวหน้ากลุ่มมอบหมาย

การประเมินผลและปรับปรุงงาน

เป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการทำงานกลุ่ม การประเมินผลจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานทราบว่ากลุ่มได้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งการประเมินผลนั้นสามารถทำได้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการกลุ่ม เมื่อประเมินผลแล้วพบว่าการปฏิบัติงานของกลุ่มประสบความสำเร็จและใช้เวลาในการปฏิบัติงานน้อยก็แสดงให้เห็นว่าการจัดการของกลุ่มเป็นการจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพ แต่ถ้าไม่ประสบผลสำเร็จจะต้องนำปัญหาหรือข้อบกพร่องเหล่านั้นมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในครั้งต่อไป

ตัวอย่าง การประเมินผลและปรับปรุงการทำงาน
การประเมินผล เมื่อชิมน้ำมะนาวแล้วพบว่ารสชาติจัดเกินไป
การปรับปรุงงาน เติมน้ำมะนาวเพื่อเพิ่มรสชาติ

กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้

๑. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ ๕-๖ คน สืบค้นคุณสมบัติของเพื่อน ๆ ในกลุ่ม แล้วนำผลการสำรวจมาวิเคราะห์ว่าแต่ละคนมีความรู้ความสามารถด้านใดบ้าง แล้วบันทึก
๒. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ ๔-๕ คน เลือกทำงานกลุ่มละ ๑ งาน ตามขั้นตอนของกระบวนการกลุ่มสรุปผล แล้วบันทึก

การสร้างกลุ่มงาน

● **ลักษณะของกลุ่มงานที่ดี** เมื่อนักเรียนตั้งกลุ่มงานของตนเองแล้ว จะต้องรู้ว่ากลุ่มงานที่ตั้งขึ้นมานั้นเป็นกลุ่มงานที่เข้าข่ายกลุ่มงานที่ดีหรือไม่ โดยพิจารณาจากลักษณะดังต่อไปนี้

สมาชิกทุกคน**รู้ภารกิจ** เป้าหมาย
บทบาทหน้าที่ที่ต้องทำชัดเจน

๑

๒

หัวหน้ากลุ่มมีความสามารถสูง
มีประสิทธิภาพ รู้งานเป็นอย่างดี รู้จัก
การสอนงานให้สมาชิกในกลุ่ม กล้าคิด
กล้าตัดสินใจ

สมาชิกในกลุ่มมีความหลากหลาย
คล่องตัว และมีความ**เชี่ยวชาญ**เฉพาะ
ด้าน

๓

๔

บรรยากาศการทำงานไม่เคร่งเครียด
ยืดหยุ่น ผ่อนคลายแต่ได้งาน

สมาชิกทุกคนรับผิดชอบหน้าที่
ที่ได้รับมอบหมายและทำงานได้อย่าง
กลมกลืนประสานกันจนบรรลุเป้าหมาย
ของกลุ่ม

๕

๖

สมาชิกทุกคนรับฟังความคิดเห็น
ซึ่งกันและกัน ไม่ยึดติด ยินดีเปลี่ยนแปลง
ความคิดไปตามเหตุผล

สมาชิกทุกคนได้รับข้อมูลพร้อมกัน
และเสมอกันในที่ประชุม โดยไม่มีการ
ให้ข้อมูลบางส่วนกับบางคน

๗

๘

ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต้องใช้ใน
การตัดสินใจมีความถูกต้อง สมบูรณ์
และทันสมัย

สาระน่ารู้

การสอนงาน คือ การที่หัวหน้ากลุ่มสอนหรือแนะนำสมาชิกในกลุ่มให้รู้เกี่ยวกับลักษณะงาน วิธีการปฏิบัติงาน และมีพฤติกรรมในการทำงานที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถทำงานได้สำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

๑ การสร้างกลุ่มงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน สามารถทำได้ดังนี้

๑

การนำเทคนิคการ
ทำงานร่วมกันมาใช้

- ๑) กำหนดเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน
- ๒) เลือกผู้นำที่มีความเหมาะสมในการทำงาน มีโลกทัศน์กว้างไกล
- ๓) วางแผนในการทำงานร่วมกัน และมีขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจน
- ๔) กำหนดบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของแต่ละคน
- ๕) ดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้จนบรรลุเป้าหมาย
- ๖) ประเมินผลการทำงานเพื่อหาข้อบกพร่องเป็นระยะ ๆ

๒

การพัฒนาตนเอง
ให้มีคุณสมบัติที่ดี
ในการทำงานร่วมกัน

- ๑) รู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
- ๒) รู้จักประสานงานและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
- ๓) รับฟังและยอมรับความคิดเห็นของกลุ่มด้วยความจริงใจ
- ๔) ไม่เป็นผู้สร้างปัญหา แต่ลดการขัดแย้ง
- ๕) รักษาวินัยและกฎของส่วนรวม

๓

การฝึกใจให้มีส่วนร่วม

- ๑) ฝึกให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าในความสามารถของผู้อื่น
- ๒) ฝึกตระหนักในความดีของผู้อื่นและชื่นชมในความสำเร็จ
- ๓) ฝึกนิสัยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ด้วยการเป็นผู้ให้
- ๔) ฝึกเห็นด้วยกับคนอื่นบ้าง เมื่อมีการสนทนาระหว่างกัน
- ๕) ฝึกเป็นคนใจเย็น อย่าหวังผลอะไรเร็วเกินไป
- ๖) ฝึกตนให้พร้อมที่จะร่วมมือและพร้อมที่จะรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ
- ๗) ฝึกใจตนเองให้เป็นผู้ที่ให้เกียรติและให้อภัยผู้อื่น

กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้

นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ ๔-๕ คน ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสร้างกลุ่มงานจากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ แล้วบันทึก

บทสรุป

ทักษะการทำงาน

งานในการดำรงชีวิต

งานในการดำรงชีวิตประจำวันของทุกคนรอบตัว ได้แก่ งานบ้าน งานเกษตร งานประดิษฐ์ งานช่าง และงานธุรกิจ

กระบวนการทำงาน

กระบวนการทำงานเป็นการลงมือทำงานโดยมุ่งเน้นการฝึกวิธีการทำงานตามลำดับขั้นตอนอย่างสม่ำเสมอ โดยอาจทำงานเป็นรายบุคคลหรือทำงานกลุ่มตามขั้นตอนของกระบวนการทำงาน ๔ ขั้นตอน ได้แก่

๑. การวิเคราะห์งาน เป็นการศึกษารายละเอียดของงานเกี่ยวกับลักษณะงานและคุณสมบัติของผู้ปฏิบัติงาน เพื่อนำข้อมูลไปใช้วางแผนในการทำงาน
๒. การวางแผนในการทำงาน เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์และแนวทางในการปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้าว่าจะทำอะไร ทำเมื่อไร ทำวิธีใด ใครเป็นผู้ทำ มีวิธีการทำงานอย่างไร และกำหนดงานเสร็จเมื่อใด
๓. การปฏิบัติงานตามลำดับขั้นตอน เป็นการลงมือปฏิบัติงานจริงตามแผนที่วางไว้เพื่อให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์
๔. การประเมินผลการทำงาน เป็นการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ และควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

กระบวนการกลุ่ม

กระบวนการกลุ่มเป็นการทำงานร่วมกันตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป โดยมีเป้าหมายในการทำงานอย่างเดียวกัน และยึดหลักการของการทำงานร่วมกัน คือ สมาชิกจะต้องรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีทักษะในการสื่อสาร มีคุณธรรมในการทำงาน ร่วมกันทำงานและแก้ปัญหา และนำเสนอผลงาน ซึ่งขั้นตอนของกระบวนการกลุ่มประกอบด้วย การเลือกหัวหน้ากลุ่ม การกำหนดเป้าหมาย การวางแผนในการทำงาน การแบ่งงานตามความสามารถ การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ และการประเมินผลและปรับปรุงงาน

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

นักเรียนแบ่งกลุ่ม เลือกงานที่ต้องทำ ๑ งาน แล้วร่วมกันวางแผนการทำงาน และปฏิบัติงานนั้น ๆ ตามขั้นตอนของกระบวนการทำงานและกระบวนการกลุ่ม แล้วประเมินผล สรุปผลการปฏิบัติงาน และนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน จากนั้นให้เพื่อนในห้องร่วมกันแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ผลดี ผลกระทบ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสรุปความรู้ที่ได้รับ โดยครูให้คำแนะนำเพิ่มเติม

กิจกรรมเสนอแนะ

นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ ๔-๕ คน เลือกงานที่ทำในชีวิตประจำวันมา ๕ งาน แล้วร่วมกันวิเคราะห์แต่ละงานว่าเหมาะที่จะทำโดยใช้กระบวนการทำงานหรือกระบวนการกลุ่ม พร้อมอธิบายเหตุผลประกอบ

โครงงาน

นักเรียนเลือกทำโครงงานจากเรื่องที่กำหนดให้เพียง ๑ เรื่อง หรืออาจเลือกทำโครงงานอื่นตามความสนใจ โดยเลือกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่เรียน และเขียนโครงงานตามรูปแบบที่อาจารย์ที่ปรึกษากำหนด แล้วนำเสนอเพื่อพิจารณานุมัติก่อนลงมือทำ

เรื่องที่กำหนดให้

๑. เปรียบเทียบความแตกต่างในการทำงานระหว่างการนำกระบวนการทำงานไปใช้กับไม่ใช้กระบวนการทำงาน
๒. เปรียบเทียบผลการทำงานระหว่างกลุ่มที่หัวหน้ากลุ่มมีคุณสมบัติต่างกัน

การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ถ้าผู้ปกครองให้นักเรียนวางแผนการทำงานบ้านร่วมกับสมาชิกในครอบครัว นักเรียนจะเลือกใช้ทักษะการทำงานใด และมีขั้นตอนการทำงานอย่างไร

คำถามทบทวน

๑. กระบวนการทำงานมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวันของตนเองหรือไม่ เพราะอะไร
๒. ถ้าไม่มีการวางแผนในการทำงานจะเกิดผลอย่างไร
๓. ถ้าต้องการทราบผลการทำงานล่วงหน้าควรดูจากส่วนประกอบใดของแผนการทำงาน
๔. การประเมินผลการทำงานมีผลดีอย่างไร
๕. งานลักษณะใดเหมาะที่จะนำกระบวนการกลุ่มมาใช้
๖. นักเรียนคิดว่าการทำงานกลุ่มควรยึดหลักการใดบ้าง
๗. จงอธิบายขั้นตอนการทำงานตามกระบวนการกลุ่ม
๘. ถ้าให้นักเรียนคัดเลือกหัวหน้ากลุ่ม นักเรียนจะเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติอย่างไร
๙. นักเรียนจะนำความรู้เกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันอย่างไร
๑๐. นักเรียนมีแนวทางสร้างกลุ่มงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานอย่างไร